

פרק א

להטיל בהם ארס. שר שמה מהתלמידים שמו כל קביעותם ועסקם רק בפלפולה של תורה לבד ולא זילת כלל. ושינוי במשנתנו אש אין יראה אין חכמה. ועוד הרבה מאמרי רז"ל מזה כמו שיוצא להלן פ"ד אי"ה. לזאת התעוררו עננים כמה מגדוליהם עיני העדה אשר דרכם בקדש לשקוד על תקנת כלל אחינו בית ישראל. ליישר ההדורים ולגדור פרצתם. להרים המכשיל מדרך עם ה'. ומלאו את ידם לבוא בתוכחות במוסרים ומדות. וחזרו ספרי יראה להיטיר לב העם. להיותם עוסקים בתורה הקדושה ובעבודה זיראת ה' טהורה. אמנם כל איש תבונות אשר שכלו ישר הולך. יבין מדעתו כי לא כיוונתם להזניח ח"ו העסק בגופי התורה. ולהיות אך עסוק כל הימים בספרי מוסרם. אלא כוונתם רצויה היחה שכל עיקר קביעת לימוד עם הקדש. יהיה רק בתורה הקדושה שכתב ובעל פה והלכות מרובות. הן הן גופי תורה. וגם זיראת ה' טהורה:

והן עתה דורות הללו. צעו"ר נהפוך הוא. הגבוה השפל. שמה וכמה שמוכל עיקר קביעת לימודם רוב הימים רק בספרי יראה ומוסר. באמנם כי זה כל האדם צעולו לעסוק בהם תמיד. כי המה מלהיבים הלבנות אשר אז יכנע לבנו להכניע ולשצר היצר מהאוותיו. ולהתיישר במדות טובות. וכחך תורה מונח בקרן זוית. ובעיני ראייהי בפלך א' ש"כ התפשט אלגלם זאת. עד שזרבו בתי מדרש אין בהם רק ספרי מוסר לרוב. ואפי' ש"ס א' שלם אין בו. וטח עיניהם מראות מהבין והשכיל לבותם. אשר לא זו הדרך חזר בו ה' כי לא ירצה. ועוד מעט בהמשך הזמן יוכלו להיות ח"ו ללא כהן מורה. ותורה מה תהא עליה:

אחרתי לבא במגלת ספר כתוב גדול החיוב של עסק התורה. על כל איש ישראל יום ולילה. ולהרחיב מעט הדבור בלשון מדברת גדולות יקר תפארתה ומועלתה של התורה. והאדם הישר העוסק והגונה בה בתורת חסד על לשונו לעשות נחת רוח ליוצרו ובוראו י"ש. ואיש דעת המאמץ כח לתומכה ולסערה ולהחזיק בדקיה. אחרי אשר זה ימים רבים לישראל שהושפל עסק תורה הקדושה בכל דור ודור. והן עתה דורות הללו צעו"ה נפלה מאד מאד. נתונה בסתר המדרגה התחתונה ר"ל. כאשר עינינו הרואות עתה צבת בני עמנו מגדול סבל מאז עול הפרנסה ה' יראה. וגם כמה מזאתן אשר קרבת אלקי' יחפזן. המה נחרו לעננם לקצוע כל עיקר לימודם בספרי יראה ומוסר כל הימים, בלא קביעות עיקר העסק בתורה"ק במקראות והלכות מרובות. ועדן לא ראו מאורות מימיהם ולא גנה עליהם אור התורה. ה' יסלח להם. כי כוונתם לשמים. אבל לא זו הדרך ישבן צם אור התורה: והאמת כי ספרי יראה הנם ככל דרכי ה' הישרים. כי דורות הראשונים היו קבועים כל ימיהם בעסק והגייון תוה"ק תקיעו' באהלי המדרשות בגפ"ת. ושלגנת אהבת תוה"ק היה צוער בלגם כחש צוערת. באהבת ויראת ה' טהורה. וכל חפצם להגדיל כבודה ולהאדירה. והרחיבו גבולם בתלמידים רבים הגונים למען תמלא הארץ דעה. וכאשר ארכו הימים. הנה כן דרכו של היצר מעולם להתקנא בעם ה' אלה. כאשר המה דורכים בדרך ה' כראוי.

שער ד

הן לזאת עזר במלך מי יוכל. מלהודיע
 בששני ישראל נאמנה לירחי ה'
 וחושני שמו את הדרך ילכוה לאורה של תורה.
 או לנו מיום הדין. או לנו מיום התוכח' על עון
 זיטולה של תור'. כאשר הוא ית'ש יקנאל לה לחבוע
 עלנו: ורחלה אשי' דברתי זענין עסק התור'
 לשמה מהו ענין לשמה. כי גם זה פרי חטאת
 לכמה המונעים עזמן מעסק התורה הקדושה
 בחשבם כי ענין לשמה פי' דביקות גדול זלי
 הפסק. וגם רעה חולה יותר מזה. שסוברים
 בדעתם שעסק התורה בלא דביקות אין כלום
 וללא שום תועלת חיו'. לזאת כשרואין עזמן
 שאין להם הולך לזאת המדרגה שיהא לימודם
 דביקות תמיד. לא יתחילו כלל ללמוד. וע"כ
 תפוג תורה חיו'. ומהמשך הענינים יתבאר ח"ה
 ממילא מעלתה של התורה הקדושה והאדם
 העוסק בה כראוי. לזאת ההכרח להביא קצת
 מאמרי רז"ל נש"ם ומדרשים וזוהר אשר גם
 ידובר בפלאות מעלת התור' הקדושה והעוסק
 בה וגודל שכרה ועונשה ר"ל. הנם שכל אלו
 המאמרים ידועים ומפורסמים. עכ"ז קנצתים
 להלכה לזכות החפצים להתדבק באהבת תורתו
 ית'. ולהתלונן בלא העליון נרא':

**פרק ב ענין עסק התורה לשמה. האמת
 הברור. כי לשמה אין פירושו**
 דביקות כמו שסוברים עתה רוב העולם. שהרי
 ארז"ל במדרש שנקש דוד היגיעה מלפניו ית'
 שהעוסק בתהלים יתשב אלני ית' כאלו היה
 עוסק בנגעים ואהלות. הרי שהעסק בהלכות
 הש"ם בעיון ויגיעה הוא ענין יותר נעלה ואהוב
 לפניו ית' מאמירת תהלים. ואם נאמר שלשמה
 פי' דביקות דוקא ורק נזה תלוי כל עיקר ענין
 עסק התורה. הלא אין דביקות יותר נפלא
 מאמירת תהלים כראוי כל היום. וגם מי יודע

אם הסכים הקב"ה ע"י נזה. כי לא מינו
 דדבריהם ז"ל מה תשובה השיבו הוא יתברך
 על שאלתו (כמו שמצינו ב"ב י"ז א' ואידך ההוא
 רחוני' הוא דקא צעיי). וגם כי היה די לענין
 הדביקות. במס' אחת או פרק או משנ' א' שיעסוק
 בה כל ימיו דדביקו'. ולא ק מינו לרז"ל שאמרו
 על ריב"ז שלא הניח מקרא משנה הלכות ואגדות
 בו. והיינו כי מהעלותו על לנו תמיד כי עדין לא
 יא' י"ח עסק התור' לשמה במה שלמד עד עתה.
 לזאת היה שוקד כל ימיו להוסיף לקח תמיד
 מיום ליום ומשעה לשעה. ובמשלי רבתי פי'
 אר"י בא וראה כמה קשה יום הדין שעמיד
 הקב"ה לרוך את כל העולם בוטו בו'. בא מי
 שיש בידו מקרא ואין בידו משנה הקב"ה הופך
 את פניו ממנו ומצירי גיהנם מתגברין בו בו'.
 והם ניטלין אותו ומשליכין אותו לגיהנם. בא
 מי שיש בידו שני סדרים או שלשה הקב"ה א"ל
 בני כל ההלכות למה לא שנית אותם בו'. בא
 מי שיש בידו הלכות א"ל בני תורת כהני' למה
 לא שנית שיש בו בו'. בא מי שיש בידו ח"ה הקב"ה
 א"ל בני חמשה חומשי תורה למה לא שנית שיש
 בהם ק"ש חפילין ומזוזה. בא מי שיש בידו חמשה
 חומשי תורה א"ל הקב"ה למה לא למדת הגדה
 בו'. בא מי שיש בידו הגדה הקדוש ברוך
 הוא א"ל בני תלמוד למה לא למדת בו'. בא
 מי שיש בידו תלמוד הקב"ה א"ל בני הואיל
 ונתעסקת בתלמוד לפית במרכבה בו'. כסא
 כבודי האיך הוא עומד בו'. חשמל האיך הוא
 עומד. ובכמה פנים הוא מתהפך בו' ע"ש באורך:
 ומסתברא נמי הכי. שהרי כמה הלכות מרובות
 יש נש"ם שנעת אשר האדם עוסק בהם. הוא
 צריך לעיין ולהעמיק מחשבתו ושכלו צעניני
 הנשמיות שבהם. כגון קיבין ופתחי גדה שהן
 הן גופי הלכות. או המשא ומתן נש"ם וכללי

שמה כל כונתך לשמים. אמנם ענין פ"י לשמה
 שארז"ל כ"מ ודאי שגם רש"י ז"ל יפרש כפי
 הרא"ש ז"ל כאן לפי גרסתו. וגם רש"י ז"ל כאן
 אין כינתו דביקות. אלא דלית לאפוקי שלא יהא
 לימודו לשם קינטור וגיאות כמ"ש הרא"ש ז"ל.
 כדמוכח מסיום דברי רא"ש אל תעש עטרה
 לההגדל בהם כו'. וזהו שנסיים הש"ס גבי
 ריב"ז שלא הניח כו' לקיים מה שאמ' להנחיל
 אוהבי יש כו'. שמנאר הענין שם בכל אותה
 הפרשה שהוא מנאר התורה הקדושה עזמה
 אשר בחוץ תרונה. שיש לאל ידה להנחיל וליחן
 שבר טוב לכל ההוגה ועוסק בה מחמת אהבתה
 עזמה ממש. היינו להוסיף בה לקח ופליג.
 וזהו אוהבי :

פרק ד אמנם ודאי דה"א לומר שה"ז לענין
 עסק התורה שום טוהר המחשבה
 ויראת ה' חלילה. שהרי משנה שלימה שנינו אם
 אין יראה אין חכמה. ואמרו (יומא ע"ב ב')
 מ"ד למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב
 אין אוי להם לת"ח שעוסקים בחורה ואין בהם
 י"ש כו'. ובשמות רבה פ"מ כל מי שהוא יודע
 ואין בידו יראת חטא אין בידו כלום שקפלויות
 של תורה ביראת חטא. ובהקדמת הזוהר י"א ב'
 אמר רשב"י שהיראה אינה תרעא לאעלא לגו
 מהימנותא ועל פקידא דא חמקיים כל עלמא
 כו' ודא עקרא ויסודא לכל שאר פקידין דאורייתא
 מאן דנעיר יראה נעיר כולא לא נעיר יראה
 לא נעיר פקודי אורייתא כו' ע"ש. ובפ' בהר
 ק"ח א' מאי עול מ"ש אלא כהאי תורא כו' הי"ג
 אצטריך ל"י לבר נש לקבלא עליה עול בקדמייתא
 ולבתר דיפלא ל"י בכל מה דאצטריך. ואי לא
 קביל עליה האי בקדמייתא לא ייכול למפלא.
 הה"ד ענדו את ה' זיראה מהו זיראה כד"א
 ראשית חכמה יראת ה' כו'. וע"ד האי בקדמייתא
 הוא

דיני חינו של רמאות שהיה הרמאי יכול לטעון
 וכמעט בלתי אפשר שיהא אצלו אז גם הדביקו'
 בשלימות כראוי :

פרק ג אבל האמת. כי ענין לשמה פירוש
 לשם התורה. והענין כמו
 שפירש הרא"ש ז"ל על מאמר ר"א בר' זדוק
 (דריים נ"א א') עשה דברים לשם פעלן ודבר
 בהן לשמן. ז"ל עשה דברים לשם פעלן. לשמו
 של הקב"ה שפעל הכל למענהו. ודבר בהן
 לשמן. כל דבורך ומשאך דב"ת יהיה לשם
 התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופליג
 ולא לקנטר ולהתגאות עכ"ל. דקדק לבאר
 שינוי לשון דר"א ב"ז שבעשה אחר לשם פעלן.
 ודבור אחר לשמן. לכן צענין העשה פירש
 לשמו של הקב"ה שפעל הכל למענהו. וצענין
 הלמוד פירש לשם התורה כו'. וכונתו ז"ל
 מבואר היינו כי עשיית המצוה ודאי שגריכה
 להיות למצוה מן המונחר דביקות ומחשבה
 טהורה שבהורות כפי שכלו והשגתו. כדי
 שיתקלם עילאה לגרום תיקוני העולמות וכחות
 וסדרים העליונים. וזהו לשם פעלן כי כל פעל
 ה' למענהו וארז"ל לקיטום. ואם כי ודאי שגם
 במצות העיקר בהם לעכנזא הוא העשה בפועל.
 והכוונה היתירה וטוהר המחשבה אינה מעכנת
 כלל כמו שנתבאר לעיל סוף שער א' על נכון
 צע"ה. עכ"ז מצטרף קדושת וטוהר מחשבתו
 לעיקר העשי בפועל לעורר ולפעול תקונים יותר
 גדולים בהעולמות משאם היתה המצוה נעשית
 בלא דביקות וקדושת המחשבה. אבל על הנהגת
 האדם נשעת עסק התורה דייני המצות
 והלכותיה ואמר ודבר בהר"ל הדבור צענין המצו'
 והלכותיהן. יהיה לשמן. פ"י לשם הד"ת היינו לידע
 ולהבין ולהוסיף לקח ופליג. (ורש"י ז"ל ג' אחרת
 היתה לו שם ודבר בהן לשם שמים. לכן פירש

שער ד

הוא דכלא כו' נגן דזהאי עייל לשאר קדושה ואי
 האי לא אישכחא לנגיה לא שריא ניה קדושה
 דלעילא כו'. ואמרו עוד כל שיראת חטאו קודמת
 לחמתו חמתו ומתקיימת. כי יראת ה' תחלה
 היא עיקר הקיום של חכמת התורה. וכמש"ל
 (שבת ל' ע"א) אר"ל מ"ד והיה אמונת עתיד
 כו' אמונת זה סדר זרעים כו'. חשיב שם נזה
 הפסוק כל הש"ס ומסיים ואפי"ה יראת ה' היא
 אונרו. דמה הכתוב את התורה לרצ תבואות.
 והיראה לאונר המחזיק בו המון הבואות
 ומשתערי' בתוכו. שיראת ה' היא האונר לחכמת
 התו"ה קשעל ידה מתקיים אלל האדם. ואם לא
 הכין לו האדם תחלה אונר הירא'. הרי רצ
 תבואות התורה כמונח ע"פ השדה למרמס רגל
 השור והחמור ח"ו שאינה מתקיימת אללו כלל.
 וכן אמרו ע"ז הכתוב בשמות רבה פ"ל אתה
 מוציא אדם שונה מדרש הלכות ואגדות ואם אין
 בו יראת חטא אין צידו כלום משל לאדם כו'
 יש לי אלף מדוי' של תבואה. אלל יש לך אפותיקא'ו
 ליתן אותם צהם כו'. שנא' והיה אמונת עתיד
 כו' ע"ג :

פרק ה ולפי ערך גודל אונר היראה אשר
 הכין לו האדם. כן ע"ז הערך
 יוכל ליכנס ולהשתמר ולהתקיים בתוכו תבואות
 התורה כפי אשר יחזיק אונרו. כי האז המחלק
 תבואה לבניו. הוא מחלק ונותן לכל א' מדת
 התבואה כפי אשר יחזיק אונרו של הני אשר
 הכין ע"ז מקודם. שאף אם ירצה האז וידו
 פתוחה ליתן לו הרבה. אמנם כיון שהני אינו
 יכול לקבל יותר מחמת שאין אונרו גדול כ"כ
 שיוכל להחזיק יותר. גם האז אל לו ליתן לו
 עתה יותר. ואם לא הכין לו הני אונר קטן.
 גם האז לא יתן לו כלל. כיון שאין לו מקום
 משומר שתתקיי' אללו. כן הוא ית"ש ידו פתוחה

כניכול להשפיע תמיד לכל איש מעט סגולתו
 רצ חכמה וזינה יתירה. ושהתקיים אללם
 וייקשרם על לוח לבם. להשמעשע אתם צבואם
 לעולם המנוחה ותלמודם צידם. אמנם הדבר
 תלוי לפי אונר היראה שתקדם אל האדם. שאם
 הכין לו האדם אונר גדול של יראת ה' טהורה.
 כן ה' יתן לו חכמה ותבונה ברוב שפע כפי

שתחזיק אונרו. * הכל
 לפי גודל אונרו. ואם לא
 הכין האדם אף אונר קטן
 שאין בו יראתו יתנ' כלל
 ח"ו. גם הוא ית' לא ישפיע
 לו שום חכמה כלל. אחר
 שלא תתקיי' אללו. כי תורתו
 נמאסת ח"ו כמש"ל. וע"ז
 אמר הכתוב (הכלי קי"א)
 ראשית חכמה יראת ה'.
 וכמבואר בהקדמת הזוהר
 ז' ב' ר"ח פתח ראשית חכמ'
 יראת ה' כו' האי קרא הכי
 מציעי לי סוף חכמה כו'.
 אלל אינה ראשית לאעלא
 לנו דרגא דחכמתא עלאה
 כו'. תרעא קדמאה לחכמה
 עלא' יראת ה' אינה כו' ע"ג :
 הרי ונבואר. הגם שהירא'
 היא מצוה א' ואמרו
 צידושלמי ריש פאה שכל
 המצו' אינן שוות לדבר א'
 מן התורה אמנם נוצת קניית
 היראה ממנו ית' רצה היא
 מאד. מוצד שהיא מוכרחת
 לעיקר הקיום ושומר
 התו"ה קובלתה גם נמאסת
 ח"ו

דגהיה
 ובוה יבואר מאמרם
 ז"ל ריש פרק
 הכוהא אינן הקב"ה נותן
 חכמה אלל לנבי שיש בו
 חכמה שנאמר וכלב כל
 חכם לב נחתי חכמה.
 יהי חכמתו לחכמתו
 (דניאל ב'). ולכאורה
 יפלא. דלמי חכמה
 הראשונה מלין תמלא
 אלל האדם. אמנם
 הענין. כי כתוב ומורש
 שגם. היכאה נקדחת
 חכמה כמי"ש (איוב כ"ט)
 ויאמר לאדם הן יראת
 ה' היא חכמה. והוא
 מנעם הכיל. שהיא
 אונרו הטוב של החכמה
 שתשתמר ותתקיים צה
 ז"ש שאין הקב"ה
 נותן ומשפיע חכמה
 העליונה של התורה.
 שתתקיים אללו ויהא
 תלמודו צידו. אלל לנבי
 שיש בו חכמה היינו
 אונר היראה. שהיא
 מוכרחת שתקדם אלל
 האדם כניל. (ואיש
 תבנות. זינן פנימיות
 מאמרם ז"ל זה
 לדרכנו ע"מ פתרי
 הזוהר וכתבי הארז"ל
 אשר אונרו שהחכמה
 העליונה מתגלית רק
 ע"י מדת מלכותו
 יתבדק היינו קבלת
 עול מ"ש כניל) :
 וזוה

ח"ו זעיני הנרות . לכן ובוה ידנ ג"כ שמיני
 לרז"ל סאמרו חין
 נו להקדיש צעולנו
 חלל ד' אמות של
 הלכה בלנד (בככות
 ס' ע"ג) וצ"י חין עומדין (ל"ג צ') אמרו חין לו להקדיש
 צניח גמזיו חלל אונג של יראת שמים בלנד . ולדברינו
 צאמת הכל ח' . ולכן אמרו אונג של יראת שמים . ע"כ :

פרק ו לזאת האמת שזו היא הדרך האמתי
 אשר צוה נחר הוא ית"ש .
 שכל עת שיכין האדם עצמו ללמוד . ראוי לו
 להתיישב קודם שיחליל . עכ"פ זמן מועט ביראת
 ה' טהורה בטהרת הלב . להתודות על חטאתו
 מעומק'לדבא . כדי שמהא חוררתו קדושה וטהורה .
 ויכוין להתדבק בלימודו נו בתורה נו בהקב"ה .
 היינו להתדבק בכל כחותיו לדבר ה' זו הלכה .
 וזוה הוא דבוקו ית' ממש כביכול . כי הוא יתב'
 ורצונו חד כמ"ש בזהר . וכל דין והלכה מתורה
 הקדושה . הוא רצונו ית' שכן גזרה רצונו שיהא
 כך הדין כשר או פסול טמא וטהור אסור ומוותר
 חייב וזכאי . וגם אם הוא עסיק בדברי אגדה
 שאין בהם נפקותא לשום דין ג"כ הוא דבוק בדבורו
 של הקב"ה . כי החור' כולה ככלליה ופרטיה
 ודקדוקיה . ואפי' מהשהתלמיד קטן שא' מרבו הכל
 יצא מפיו ית' למשה נסיני . כמ"ש ח"ל סוף פ"ב
 דמגיל' . ובפ"ק דברכו' ה' א' ובהל' רבה ס' א' פ"א
 ושם בסו' ה' פ"ו ובירושלמי פ"ב דפאה וביוק"ד
 פ"כ ע"ג . ובשמות רבה פ"מ ג' כתב לך את הדברים
 הא' בשעה שנגל' הקב"ה נסיני ליתן תור' לישראל
 אמר למשה על הסדר . "קרא ומשנה הלכו ואגדו'
 שנא' וידבר אלוקים את כל הדבר' הא' . אפילו
 מה שהתלמיד שוא לרב ע"כ . ולא עוד א' כי גם
 צאותו העת שהאדם עוסק בתורה למטה . כל
 חיבה שמזיחא מפיו הן הדבר' יוצאי' כביכול גם
 מפיו ית' צאותו העת ממש . כדאשכחנן פ"ק דגיטין
 גבי פלגש בגבע' וחזנה עליו פלגשור' הזיתר אמר

צבז מצא לה ר"א נימא כו' . ואשכח ר"א לאל'י
 ח"ל מ"א עקביד קב"ה ח"ל עסיק בפלגש בגבעה
 ומאי קאמר הזיתר בני כך הוא אומר וינתן
 בני כך הוא אומר . והיינו מפני שר"א ור"י עסקו
 בנייהם בענין פלגש בגבעה אז צאותו עת . גם
 הוא ית' שנה דבריהם ממש . והוא ית"ש ודברו
 חד . וכנפירש בחו"ק במשנה תורה לאהבה את
 ה' אלהיך כו' ופירשוהו רז"ל בנדרים בברייתא
 (ס"ב א') דקאי על עסק התורה ע"ש וסיפ'י
 דקרא ולדבקה זו . ולכן אמר דוד המ' עה טוב לי
 תורת פיך כו' . אמר כי לבי שמח בעמלי בתורה
 הקדושה ברוב עוז בהעלותי על לבי שהיא תורת
 פיך שכל חיבה ממש מהתורה שאני עוסק בה
 כעת הכל יצא . וגם עתה היא יוצאת מפך
 יתב' . ולכן כל התורה קדושה שהכלישום חילוק
 וסינוי כלל ח"ו . כי הכל דבור פיו ית"ש ממש . ואם
 חסר נס"ת אות ח' מפסוק אלוף תמנע היא
 נפסלה . כמו אם היה נחסר אות ח' מעשרת
 הדברות . או מפסוק שמע ישראל . וכמ"ש גם
 הרמזים ז"ל והוא מתד"א סא"ו פ"ג :

פרק ז ולזאת ראוי להאדם להכין עצמו כל
 עת קודם שיחליל ללמוד .
 להתחשב מעט עם קינו ית"ש בטהרת הלב ביראת
 ה' . ולהטהר מעוונותיו בהרהורי תשובה . כדי
 שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתוס'ק
 בדבורו ורצונו ית"ש . וגם יקבל ע"ע לעשות
 ולקיים ככל הכתוב בתורה שנכתב ובע"פ . ואשר
 יראה ויבין דרכו והנהגתו מתוס'ק . וכן כשרוצה
 לעיין בדבר הלכה . ראוי להתפלל שיזכה ית'
 לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא . לבין לאמיחה
 של תורה :

ובן באמצע הלימוד . הרשות נתונה להאדם
 להפסיק זמן מועט . טרם יכבה מלבו יראתו
 ית"ש שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד . להתחונן
 מחדש

שער ד

שיחקיימו אללו. ערוכים ושנונים נפיו וחרותם על לוח לבו. כמו שמוכח ומוכרח ממש עוד אין לו להקב"ה בעולמו אף ד"א של הלכה בלבד. (וכידוע בשרש דבר ענין ב' הבחי' של תורה ויראת ה' במדות העליונים. שבת' היראה ל"ל מגרמה כלום. כי היא נק' באה רק שהיא אומר בית קיבול השפע עליון מנחינת התורה. וכמ"ש ויה' ביהכל קדשו. וע' בחיקונים ת"ב וג'). חש"ה (משלי ט"ו) טוב מעט ביראת ה' מאושר רב ומהומה זו: פרק ט ובן בענין ההיחמד להפסיק באמצע הלימוד להתבונן עוד מעט

ביראת ה'. שהמשילו ז"ל להיתר עירוב הקב' חומטין בכור תבואה. מינה נמי. ש כמו שא"ס עירב בכור תבואה יותר מקב' חומטין אשר אינו צריך לקיום התבואה. הרי הוא גזל ואונאה. כן בענין היראה. אם יאריך זה האדם זמן יתר מכדי מדתה הנצרך לקיום ושימור רב תבואות התורה. ה"ה גזל אחר הזמן העודף. מהתורה שהיה צריך ללמוד באותו העת. כי לא הורשה לעסוק בהתבוננות וקניית היראה. אף כפי אשר ישקול בשכלו לפי טעמו וענינו. שזה העת הוא צורך והכרח לו לעסוק בקניית היראה ומוסר. לצורך השימור והקיום של תבואות התורה: ובאמת כי האדם הקבוע בעסק התורה לשמה כמו שפירשנו בפ"ג ענין לשמה. אינו צריך לרוב עמל וגייעה ואורך זמן העסק בספרי יראה עד שיוקבע בלבו יראתו יתב'. כאותו האדם אשר אינו קבוע בעסק התורה. כי התורה הקדושה מעצמה תלישהו יראת ה' על פניו במעט זמן וגייעה מועטת ע"ז. כי כך דרכה וסגולתה של התורה הקדושה במ"ש כל העוסק בתורה לשמה כו' ומלגשתו ענוה ויראה. ובמשלי רבתי פ"א חכמה ומוסר אוילי' כו' אם מוסר למה חכמה ואם חכמה כו' אלא אם למד אדם תורה וישב

ומתעסק

מחדש עוד מעט ביראת ה'. כשרז"ל עוד (שבת ל"א) משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור של חטים לעליה כו' א"ל עירבת לי נהן קב חומטין א"ל לא. א"ל מוטב שלא העלית. וקאי על אמצע העסק בתבואות חכמת התורה שראוי ג"כ לערב בתוכו יראתו יתב'. כדי שתחייס תלמודו צדו. ולכן סמך אללו הכרייתא תני דבי ר"י מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש. והוא רץ מדיני גזל ואינאה אשר מקומו נס' נזיקין ומאי שייטי' הכא. אהנס הורנו בה. ש כמו במ"מ הגם שנראה כגזל ואונאה. אהנס כיון שהקב עפר הוא השימור והקיום של כל הכור תבואה אינו חושש משום גזל. כן ראוי האדם להפסיק ולגטל זמן מועט מהלימוד. להסתבון מעט ביראת ה'. ואינו חושש בזה משום ביטול תורה כיון שהוא הגורם שתחייס אללו חכמת התורה:

פרק ח אמנם דון מינה נמי מענין ב' המשלים שהמשילו ז"ל בענין התורה והיראה. היפך מאשר שגו בזה כמה מרבת בני עמנו. שקובעים כל עסק לימודם בספרי יראה ומוסר לבד. שכמו בענין קדימת האושר להתבואה שנחטבו. וכי יעלה כלל על לב אדם כיון שכל קיום ושימור התבואה הוא האושר יעסוק כל זמנו אורובו בבנין האושר לבד. ולא יכניס בו תבוא' מעולם. כן איך יעלה על לב איש לומר שזה תכלית האדם משרא'. שישים כל קביעת לימודו בבנין האושר של י"ש לבד. והוא אושר ריק. ולא עלתה צדו מכל עמלו רק מצוה א' של ה' אלקיך תירא. וגם אין עליה שם אושר כלל. ולא כיוונו רז"ל במאמרם הנ"ל אין לו להקב"ה כו' אף אושר של י"ש בלבד. אף על אותה הוראה שבתוכה מונחי' המון תבואות. מקרא משנה והלכו' ושאר' עניני התורה. שהיראה היא אושר הטוב ומשמר'

ומתעסק בה כדי לרבו הרי גידו חכמה ומוסר
ואם לאו כו'. ובתראח סא"ר פ"ח ועל הנחל יעלה
על שפתו מזה ומזה כל עץ מחבל כו' (יחזקאל מ"ז)
ומהו העץ אשר יעלה בנחל זה אלו ת"ח שישיבה
תורה מקרא ומשנ' הלכו ואגדות ומע"ט ושימוש
ת"ח כו'. משלו משלמה"ד כו'. כך ת"ח בעוה"ז
בד"ת ביון שקראו את המקרא וטנו כו' וד"ת מתוק
עליהם. הקב"ה מרחם עליהם ונותן בהם חכמה
ובינה ודעה והסכל לעשות מע"ט ות"ת והכל
מתוק לפניהם כו' :

פרק י' ובשעת העסק והעיון בחורה. ודאי
שא"ז אז לענין הדביקות כלל.

כגל שנהעסק ועיון לבד הוא רבוק ברצונו
ודבורו יתנ' והוא יתנ' ורצונו ודבורו חד. והוא
ענין מאמרם ז"ל בשמות רבה פל"ג אדם לוקח
חפץ שמה יכול לקנות צלויו. אבל הקב"ה נתן
תורה לישראל ואומר להם כביכול לי אתם לוקחי'
כו'. ח"ש בכ"מ בזהר דקב"ה ואורייתא חד.
וגדולה מזו צפ' בשלח ס' ע"א ואוליפנא דקב"ה
תורה איקרי כו' ואין תורה אלא קב"ה. וגם
כי שרשה העליון של התורה הקדושה הוא צעליון
שבהעולמות הנקראים עולמות הא"ס. סוד
המלנוש הנעלם הנזכר בסמרי פליאות חכמה
מתורת רבינו האר"ל. שהוא ראשית סוד
אותיות התור' הקדוש'. וכמ"ש ה' קנני ראשית
דרכו קדם מפעליו מאז. ח"ש ז"ל שקדמה לעולם
היינו גם מכל העולמות כולם. שהרי אמרו
בב"ר פ"א שקדמה לכסא הכבוד. והאמת שקדמה
כביכול גם לעולם האצילות יתברך כג"ל אלא
שהאצילות נק' אין ומסוד הכסא מתחיל סוד
השיעור קומה כביכול לכן אמרו שקדמה לכסא
הכבוד. ולכן זה נאצלו ונבראו כל העולמות
עליונים ותחתונים. כמ"ש (משלי ח) ואהיה
אלו אמון ואמרו ז"ל אי"ת אמון אלא אמון וכו'

ובמשלי רבתא רפ"ט חכמות ננתה בינה זו
התורה שננתה כל העולמות :

והענין כי התורה הקדושה היא דבורו יתנ'.
ובמאמר פיו יתנ' צמעי' צבראו
העולמות כולם. שע"י סידור גלגול רופי האותיות'
עפ"י סדר הר"ל א שערס פנים ואחור שבמאמר
בראשית ברא וכו'. נאצלו ונבראו העולמות
עליוני עליונים רבי רצון בכל סדר מלכס ופרטי
עניניהם וכל הנכלל בהם. וכן בכל מאמר
ומאמר שבו ע"ד הג"ל נבראו כל פרטי המינים
והענינים שבאותו הסוג שעליו נאמר אותו
המאמר. כמ"ש בזהר תרומה קס"א א' דכד
ברא קוב"ה עלמא אסתכל בה באורייתא וברא
עלמא ובאורייתא אסתברי עלמא כמה דאוקמוה
דכתיב ואהיה אליו אמון כו' אורייתא נותנת
ואהיה אליו אמון כי ברא קוב"ה עלמא דעד
לא אסתברי עלמא אקדימת אורייתא כו'. וכד
בעא קוב"ה למברי עלמא הוה מסתכל בה
באורייתא בכל מלה ומלה ועביד לקבלה אומנותא
דעלמא בגין דכל מליקו ועובדין דכל עלמא באוריית'
אינון כו'. באורייתא כתיב בה בראשית ברא
וכו' אסתכל בהאי מלה וברא את השמים.
כתיב בה ויאמר אלקים יהי אור אסתכל בהאי
מלה וברא את האור. וכן בכל מלה ומלה כתיב
בה באורייתא אסתכל קוב"ה ועביד ההוא מלה.
וע"ד כ' ואהיה אליו אמון כג"ד כל עלמא
אסתברי ע"כ. ולכן כל התורה בכלל וכל העולמות
כלליהם ופרטיהם וסודם וכל עניניהם כולם
כלולים ורמוזים בעשר המאמרות דמע"ט. וכמ"ש
רבינו הגדול הגאון החסיד מוה"ר א"ז קול"ל צפ"על
הספר צ"צ פ"ה. ועיין בזה בזהר בראשית מ"ז א' :
ולבן אמרו. בזהר דאורייתא היא נהירו דכל
עלמא וחיותא וקיומא ושרשא דלכהן.
והענין כי העולמות הולכים על סדר ההשתלשלות
וההדרגה

שער ד

ח' ופקודי רס"ח ב' אר"ש אר"ימית כו' דכד
 רעותא עלאה כו' וכל אינון נהורין מרז"א
 דמהשנה עלאה ולהתא כלהו אקרון ח"ס. ע"ש
 היטב ובהגהת הרח"ו ז"ל שם ובע"פ שער
 עיגולים ויושר ריש ענף ד' ובשער השתלשלות
 הי"ם ריש ענף ב'. ולכ"א בראשית בשביל התורה
 שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו
 ראשית. (ולכן אמרו ז"ל (מ"ק כ"ה א') העומד
 על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע הא
 למה"ד לרואה ס"ת שנשרף. שקדושת נשמת כל
 א' מישראל היא היא קדושת ס"ת ממש). ולכן
 מעתה הנבדריה שהיתה התורה גנוזה עדיין במקור
 שרשה הנעלם מכל העולמות עליונים. ומרחוק
 לבד האירה לכל העולמות להחיותם ולקיימם. ולא
 נשתלשלה עצמותה ממש למטה לזה העולם
 שיעסקו בה קבוצי מטה. עדיין היו העולמות
 רופפים ורותתים ולא היו על מבונס האמת.
 וקראום רז"ל שני אלפים תהו. והיו הלוי"ם
 ועימדים עד עת מ"ח. כידוע מאמרם ז"ל
 (שבת פ"ח א') שהתנה הקב"ה עם מעיב א"ס
 מקבלין ישראל וכו' וא"ס לאו וכו'. וכו"ה בשמות
 רבה פמ"ז ודברים רבה ספ"ח וגריש התנחומא.
 ובדב"ה שה"ש דמיתוך רעיתי רבנן אמרי רעיתי
 דעולמי שקבלו חורתי שאלו לא קבלו הייתי
 מחזיר את עולמי לת"וב דאר"ה בשם ר"א
 כתיב נמוגים ארץ כו' אנכי תכנתי עמודיה
 סלה אלולי ישראל שעמדו על הר סיני כו' ומי
 בסם העולם אנכי כו' נזכות אנכי ה' אלהיך
 תכנתי עמודיה סלה. ומאז שנשתלשלה ויירדה
 כביכול ממקור שרשה הנעלם לזה העולם
 כמאמרם ז"ל בא משה והורידה לארץ. כל
 חיותם וקיומם של כל העולמות הוא רק ע"י
 הכל פינו והגויזיננו זה. והאמת בלתי שום ספק
 כלל. שא"ס היה העולם כולו מקצה עד קצה פנוי

ח"ח

וההדרגה. שכל עולם היותר עליון וגבוה
 הוא נשמתו וחיותו וקיומו ואורו של העולם
 שתחתיו לבד. אמנם יתרון עולם האצילות
 על הג' עולמות ב"ע. שהוא מתפשט ומאיר
 לכל הג' עולמות ב"ע שהחיות. ע' בע"פ שער
 פנימיות וחיצונית דרוש ב' ושם ריש דרוש ח'
 וריש דרוש י' ובשער דרוש אבי"ע פ"ז ובשער
 השמות פ"א ובשער קליפת נגה פ"א. שכולו
 חלקות גמור. כמ"ש בהקדמת התיקונים דע"ס
 דאצילות מלכה צהון איבו וגרמיה חד צהון
 איבו וחיותיה חד צהון מהלדאו הכינע"ס דבריאה
 דלאו אינון ואיבו חד לאו אינון וגרמיהון חד.
 ולכן התורה הק' שזרשה העליון הנעלם הוא
 למעלה מעלה גם מאצילות קדושת כנ"ל וקב"ה
 ואורייתא כלא חד. היא הנפש והחיות ונהירו
 ושרשא דעלמין כלהו. שכמו שבעת הנבדריה צה
 נאלנו ובנראו כולם. כן מאלו היא נשמתם וחיותם
 וקיומם על סדר מנבס. ובלתי שפעה אורם
 צהם כל רגע ממש להאירם להחיותם ולקיימם.
 היו חוזרים כולם לזהו ובהו ממש:

פ"ק יא ולואת עיקר חיותם ואורם וקיומם
 של העולמות כולם על כנון.

הוא רק כשאנחנו עוסקים בה כראוי. כי קב"ה
 ואורייתא וישראל כולם חד. שכי"א מישראל
 שרש נשמתו העליונה מדובק ונאחז בצאות ח'
 מהתורה והיו לאחדים ממש. ולכן אמרו בב"ר
 פ"א שמתשבתן של ישראל קדמה לכ"ד. ולא בא
 לחלוק על מ"ש שהתורה קדמה לכ"ד כי הכל
 א' בשרשן. והיא היא. ח"ש מחשבינן של ישראל.
 וכמ"ש ישראל עלה בנשמתה ר"ל ראשית המחשבה
 סוד הרעותא עלאה כמ"ש בזהר וירא ק"ח
 ב' דהא ישראל סליק ברעותא דקוב"ה עד לא
 יברא עלמא. והרעותא היא ראשית הכל חלקות
 גמור כביכול. מעולמות ח"ס. כנ"ז שם בפ' נח"ס ה

ואשתכלל הה"ד ה'בחכמה יסד ארץ וגו'. וכתיב
 ואהיה אצלו אמון כו' וכל דאשתדל זה שכלל
 עלמין וקיים ליה. ות"ח צדוהא עניד קב"ה
 עלמא וצדוהא מהקיימא דארוהא דאינין דלעאן
 באורייתא כו'. וש"צפ' וישב אחר שהאריך תחלה
 במעלתו הנוראה של האדם העוסק בתורה צעה"ז
 וצעה"ב. ועינאו הגדול בשני העולמים כשמתרפה
 ממנה ח"ו. סיום ואמר צג"כ כלל קיימא על
 קיומא דאורייתא ועלמא לא אחקיים בקיומיה
 אלא באורייתא דאיהו קיומא דעלמין עילא ותתא
 דכתיב אס לא צדיתיו יומם ולילה כו'. וצפ' תרומה
 קס"א ח' אחר שהאריך בצענין לבאר ארץ צנה תורה
 נבראו כל העולמות. אמר אח"כ כיון דאחברי
 עלמא כל מלכה ומלכה לא הוה מחקיים עד דסליק
 צדעותא למצרי אדם דיהו משתדל באורייתא
 וצגיני' אחקיים עלמא. השתא כל מאן דאשתכל
 זה באורייתא ואשתדל זה כניכול הוא מקיים
 כל עלמא. קב"ה אשתכל באורייתא וצדא עלמא.
 צ"כ אשתכל זה באורייתא ומקיים עלמא. אשתכח
 דעונדא וקיומא דכל עלמא אורייתא איהי. צג"כ
 זכאה איהו צ"כ דאשתדל באורייתא דהאי איהו
 מקיים עלמא. וצפ' ויקרא י"א סוף צ"ב צגינדעלמא
 לא אחברי אלא בגין אורייתא וכל זמנא דישרא
 מהעסקי באורייתא עלמא מהקיימא. וכל זמנא
 דישראל מתצטלי מאורייתא מה כתי' אס לא
 צדית יומם ולילה כו'. ולכן אמרו צפ' מעלות
 התורה שכל העוסק בתורה לשמה נק' ריע.
 כי כניכול נעשה שותף ליוצר בראשית ית"ש.
 כיון שהוא המקיים עתה את כל העולמות
 צעסק תורתו. ובלתי זה היו חזרים
 כלם לתוהו וצוהו. וכמ"ש במדרש הגי' דמיתוך
 רעיתי רעיתי דעולמי שקבלו תורתו כו' :

פרק י"ב וכ"ש חידושין אמיתים דאורייתא
 המחחדשין ע"י האדם. אין

ערוך

ח"ו אף רגע אחת ממש מהעסק והתבוננות שלנו
 בתורה. כרגעה היו נחרדים כל העולמות עליונים
 ותחתונים והיו לאפס ותהו חם ושלום. וכן
 שפעת אורם או מיעוט ח"ו הכל רק כפי ענין ורוב
 עסקו בה. לכן אנו מנרכים עליה וחיי עולם
 נטע בחוכנו. כענין הנטיעה שטיעתה כרי
 לעשות פרי להרבות טובה. כן אס אנו מחזיקים
 בתהי"ק בכל חכנו כראוי. אנו מנחילין חיי
 עד ומחשיכים משרשה הנעלם למעלה מכל
 העולמות. תוספת קדושה וצרכה ואור
 גדול בכל העולמות. ז"ש צמלי רצחא פ"ב מכל
 משמר נצור לנך שלא תצרח מדברי תורה
 למה כי ממנו תוצאות חיים ללמדך שמד"ת
 יוצאין חיים לעולם. וגם לבנות הנהרסות
 צחיקונים גדולים. לקצר ולייחד ולהשלים
 העליונים עם התחתונים. וכל העלמין שקלין
 ונהירין כחדא. כמאמר ז"ל צפ' תלק (צ"ט
 ב) אר"א כל העוסק בתורה לשמה כאלו עשה
 שלום צפמליא של מעלה וצפמליא של מטה שנא'
 או יחזק צמעתי יעשה שלום לי כו' רב אמר כאו
 בנה פלטרין של מעלה ופלטרין של מטה שנא'
 ואשים דברי צפידוכו לנטוע שמים וליסוד ארץ.
 וצחיות. שקיו עמודי שז אלו ת"ח למה צמשו
 לעמודים שהם עמודי עילם שנא' אס לא צדית
 יומם ולילה כו'. וצמלי רצחא חכמות צנתה
 ציתה כו'. אמר הקב"ה אס זכה אדם ולמד
 תורה וחכמה חצוב לפני כמו שצדא שמים ונא'
 העמיד כל העולם כילו. ושם צפ' אשה חיל
 אמרו. אמר הקב"ה לישרא צני היו מהעסקין
 צהורם ציום וצלילה ומעלה אני עליכם כאלו
 אחם מעמיד' את כל העולם. וצוהר צראשית מ"ז
 ח' כל מאן דאשתדל באורייתא בכל יומא יצבי
 למחוי ליה חולקא צעלמא דחתי. ויחשיב ליה
 כאלו צאני עלמין. דהא באורייתא אחצני עלמין

שער ד

כתיב ואשים דברי נפיק כו' לנטוע שמים וליסוד
 ארץ כו'. ארץ מהו ובגל ידי כסיתך איל כו'
 והשתא דהאי מלה סלקא ואתעטרא וקיימא
 קמי קב"ה. איהו חפי על ההיא מלה וכסי
 על ההוא בר גש כו' עד דאתעניד מההיא מלה
 שמים חדשים וארץ חדשה כו'. ולאמר לניון עמי
 אחת כו' אל תקרא עמי אלא עמי למהוי
 שותפא עמי מה אלא במלולא דילי עזדית שמים
 וארץ כו' אוף הכי את. זכאין איטון דמשדלן
 באורייתא. ובפ יתי רמ"ג ריש ע"א כתיב
 הדודאים נתנו ריח כו' אלן אינון דאשכח
 ראובן כו' ועל פתחי כל מגדים איטון גרמו
 למהוי על פתחי ב"ב וז"מ כל מגדים.
 חדשים גם ישנים כמה מלי חדתאן ועתיקין
 דאורייתא דאגלייא על ידיהו כו'. דודי נפנתי
 לך מהכא אוליפנא כל מאן דאשדל באורייתא
 כדקא יאות וידע למחרי מלין ולחדותי מלין
 כדקא יאות איטון מלין סלקין עד כרסייא
 דמלכא וכ"י פתח לון חרעין וגניז לון. ובשעתא
 דעאל קב"ה לאשתעשע עם נדיקייא בננתא
 דעדן אפיקת לון קמי' ומסתכל בהו וחדי.
 דין קב"ה מהעטר בעטרין עלאין וחדי כו'.
 ומההיא שעתא מליי כתיבין בספרא כו' זכאה
 חולקיה מאן דאשדל באורייתא כדקא יאות.
 זכאה הוא כהאי עלמא חכאה הוא בעלמא
 דאחי. ובת"ד סא"ר פי"ח ועל הנחל יעלה על
 שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל ופי' שם כל זה
 הכתוב על ד"ת ואומר שם מהו לחדשיו יבכר
 למחדשי תורה שמחדשין את התורה בכל יום
 תמיד. לכן שהוא בטר כו' שמחדש ד"ת שהכל
 שמחין בו כו' שמה מתחדש לו לאביו בכל יום
 כו'. ובכל מקום שמחדשין תורה שנישנית ב"ב
 ונישנית בה"מ שמה מתחדש להקב"ה בכל
 יום תמיד כו' ע"ש :

פרק י"ג

ערוך לגודל נוראות נפלאות ענינם ופעולתם
 למעלה. שכל מלה ומלה פרטיה המתחדשת מפי
 האדם. קב"ה נשק לה ומעטרה. ונגנה ממנה
 עולם חדש נפ"ע. וסון השמי' החדשים והארץ
 החדשה שאמר הכתוב. כמ"ש בהקדמת הזוהר ד"ד
 ע"ב ר"ג פתח ואשים דברי נפיק כמה אית ליה
 לב"ג לאשתדל באורייתא יומא וליליא. בגין
 דקב"ה ניית לקליהון דאיטון דמתעסקי באורייתא.
 ובכל מלה דאחדש באורייתא על ידא דההוא
 דאשדל באורייתא עביד רקיעא חדא. תקנההוא
 שעתא דמלה דאורייתא' אתחדש מפיימדי"ג ההיא
 מלה סלקא ואתעדתת קמיה דקב"ה וקב"ה נטיל
 לההיא מלה ובשיק לה ועטרה נשבעין עטרין
 גליפין ומחקקן. ומלה דחכמתא דאחדשא סלקא
 ויתבא על רישא כו' וטסא מתמן וטסא נשבעין
 אלף עלמין וסליקת לגבי עתיקיומין כו'. גבהיא
 מלה סתימא דחכמתא דאחדשת הכא כד סלקא
 אתחדשת באיטון מלין דעתיקיומין וסלקא ונתתא
 בהדייהו ושאת בתמניסר עלמין גרין דעין לא
 ראתה כו' נפקין מתמן שאטן ואתין מליאן
 ושלמין ואתעמדו קמיה ע"י. בההיא שעתא ארץ
 עתיקיומין בההיא מלה וניחא קמיה מכלא. נטיל
 לההיא מלה ואעטר לה בש"ע אף עטרין. ההיא
 מלה טסא וסלקא ונתתא ואתעבירת רקיע' חדא.
 וכן כל מלה ומלה דחכמתא אתעבדין רקיעין
 קיימין בקיומא שליט קמי ע"י והוא קרי לון שמים
 הדיים כו' סתימין דרין דחכמתא עלאה. וכל
 אלן שאר מלין דאורייתא דנתחדשין. קיימין
 קמי קב"ה וסלקין ואתעבירי ארנות החיי' ונתחין
 ומתעטרין כו' ואתחדש ואתעניד כלא ארץ
 חדשה ומההיא מלה דאחדש באורייתא. וע"ד
 כתיב כי כאשר השמים החדשים כו' אשר אני
 עושה כו' עשיתי לא כתיב אלא עושה דעביד
 הדיר ואינין חידושין ורזין דאורייתא. וע"ד